JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
CARL OTTO LENZ
15 päivänä joulukuuta 1994 *

A — Johdanto

1. Kansallisessa tuomioistuimessa kantajana oleva Bonapharma-niminen yhtiö on tuonut Saksan liittotasavaltaan vuosien 1989 — 1991 aikana useita lääke-eriä, jotka se on ostanut Wieniin sijoittautuneelta yritykseltä M. Kansallisen tuomioistuimen käsityksen mukaan nämä tuotteet tulivat yhteisön alueelta, josta ne oli viety Itävaltaan. Vaikuttaa siltä, että lääkkeiden hinnat ovat huomattavasti korkeammat Saksassa kuin Itävallassa, joten tällainen jälleentuonti on kannattavaa.

2. Kun yritys M. vei lääkkeitä Saksaan, se ilmoitti niiden olevan peräisin yhteisöstä. Mutta myöhemmässä tarkastuksessa ilmeni, että yritys M. ei kyennyt toimittamaan vaadittua alkuperäselvitystä Euroopan talousyhteisön ja Itävallan tasavallan välisen 22.7.1972 solmitun vapaakauppasopimuksen [1] (jäljempänä sopimus) liitteenä olevan pöytäkirjan nro 3 edellyttämässä muodossa. Siispä Hauptzollamt Krefeld päätti 3.3.1992, että Bonapharman täytyy suorittaa jälkikäteen tullia noin 20 000 Saksan markkaa (DM).

3. Bonapharma nosti kanteen tätä päätöstä vastaan Finanzgericht Düsseldorfissa. Kantaja ilmoitti, ettei se voinut toimittaa vaadittuja alkuperäselvityksiä, koska yrityksen M. tavarantoimittajat (itävaltalaisia tukkukauppiaita) olivat kieltäytyneet toimittamasta sille tietoja tuotteiden alkuperästä. Kantajan mukaan syynä tähän kieltäytymiseen on (yhteisöön sijoittautuneiden) valmistajien huoli siitä, että Itävallasta yhteisöön tapahtuva jälleentuonti on estettävä. Kun kuitenkin vastaavat todistukset oli tullut esittää Itävallan tulliviranomaisille tavaroita yhteisöstä tuotaessa, olisi voitu varmistua

* Alkuperäinen kieli: saksa.

1 — Katso neuvoston 19 päivänä joulukuuta 1972 antama asetus N:o 2836/72, joka koskee Euroopan talousyhteisön ja Itävallan tasavallan välisen sopimuksen tekemistä ja antaa säädöksiä sen soveltamisesta (EYVL L 300, s. 1). Sopimuksen teksti on liitetty tähän asetukseen (mainittu asetus s. 2).

siitä, että ne olivat yhteisöstä peräisin. Mutta Itävallan tulliviranomaisten mielestä sen ei tarvinnut ryhtyä itse selvittämään tuotteiden alkuperää.

Kantaja on sitä mieltä, että tavarantoimittajien asenne on vastoin sopimuksen 23 artiklan 1 kohdan ii alakohtaa. Tämän EY:n perustamissopimuksen 86 artiklaan nojautuvan määräyksen mukaan yhden tai useamman yrityksen määräävän aseman väärinkäyttö sopimuksen osapuolten (eli yhteisön ja Itävallan) koko alueella tai sen merkittävällä osalla on vastoin sopimusta siltä osin kuin se on omiaan vaikuttamaan yhteisön ja Itävallan väliseen kauppaan.

Kantaja arvioi, että huolimatta pöytäkirjan nro 3 tarkoittamien alkuperäselvitysten puuttumisesta, useasta sen Finanzgerichtissä oikeudenkäynnin aikana esittämästä asiakirjasta ilmenee, että nämä tuotteet olivat peräisin yhteisöstä.

4. Tämän takia Finanzgericht Düsseldorf on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

Kun on kyse Itävallasta tapahtuvasta tuonnista, joka on todellisuudessa jälleentuontia yhteisöstä, onko mahdollista luopua Euroopan talousyhteisön ja Itävallan tasavallan tekemän sopimuksen pöytäkirjan nro 3 II osaston tarkoittamien etuuskohtelun vahvistavien asiakirjojen esittämisestä, kun on kyseessä ETY—Itävalta-sopimuksen 23 artiklan 1 kohdan tarkoittama tätä sopimusta rikkova yritysten välinen järjestely, joka estää näiden asiakirjojen toimittamisen, ja kun Itävallan tullihallinto velvoittaa yksinomaan viejän todistamaan oikeuden etuuskohteluun ilman, että se itse lainkaan tutkii asiaa?

5. Sopimuksen määräysten mukaan yhteisön ja Itävallan välisessä kaupassa ei enää peritä tuontitullia. Sopimusta sovelletaan sen 2 artiklan mukaan yhteisöstä ja Itävallasta peräisin oleviin tuotteisiin. Alkuperäsäännöt on kirjattu pöytäkirjaan nro 3 (sopimuksen 11 artikla).

6. Alkuperätuotteen käsitteen määrittelyä ja hallinnollisen yhteistyön muotoja koskevaa pöytäkirjaa nro 3 on sillä välin muutettu useaan otteeseen. Tässä kyseessä olevan ajanjakson osalta on viitattava pöytäkirjaan siinä muodossa, kuin se on muutettuna neuvoston 24 päivänä toukokuuta 1988 antamalla asetuksella (ETY) N:o 1598/88 [2], neuvoston 21 päivänä joulukuuta 1988 antamalla asetuksella (ETY) N:o 4265/88 [3] ja neuvoston samana päivänä antamalla asetuksella (ETY)

2 — EYVL L 149, s. 1.
3 — EYVL L 379, s. 1.

N:o 4271/88 [4]. Sen I osastossa (1—7 artiklat) määritellään alkuperätuotteen käsite. Sen II osastossa (8—18 artiklat) käsitellään hallinnollisen yhteistyön muotoja.

7. Pöytäkirjan 8 artiklan 1 kohdan perusteella luokittelu tuotteeksi, joka on peräisin yhteisöstä tai Itävallasta, tapahtuu esittämällä joko todistus tavaroiden liikkumisesta eli EUR 1 -tavaratodistus (8 artiklan 1 kohdan a alakohta) tai lasku, jossa on viejän ilmoitus (8 artiklan 1 kohdan b ja c alakohta). Jälkimmäistä mahdollisuutta voidaan käyttää silloin, kun on kyse yksinkertaistetusta menettelystä, joka koskee pöytäkirjan 13 artiklan edellyttämän alkuperäselvitysasiakirjan antamista, ja silloin kun tuotteiden arvo ei ylitä tiettyä summaa (kyseessä olevana ajanjaksona 4 400 ecua). Tässä ei ole tarkoituksenmukaista syventyä tarkemmin näiden erityismääräysten ja muiden erityisten säännösten yksityiskohtiin. [5]

8. Pöytäkirjan 9 artiklan 1 kohdan mukaan vientivaltion viranomaiset antavat EUR 1 -tavaratodistuksen. Pöytäkirjan 9 artiklan 2 kohdan mukaan tämän todistuksen antavat yhteisön jäsenvaltion viranomaiset, kun on kyse yhteisöstä peräisin olevista tuotteista, ja Itävallan viranomaiset, kun on kyse Itävallasta peräisin olevista tuotteista. Tässä tapauksessa yhteisöstä peräisin oleva tuote on ensin viety Itävaltaan, josta se on viety uudelleen yhteisöön, joten tähän tulisi soveltaa 9 artiklan 3 kohtaa. [6] Tämän määräyksen toisen alakohdan mukaan EUR 1 -tavaratodistuksen antamisen edellytyksenä on tällaisessa tapauksessa "aiemmin annetun tai vahvistetun alkuperäselvityksen esittäminen".

Pöytäkirjan 10 artiklan 3 kohdan mukaan EUR 1 -tavaratodistus "oikeuttaa sopimuksen mukaisen edullisen tulli- ja kiintiösäännöstön soveltamisen".

B — Tapauksen erittely

9. Tässä tapauksessa on kyse siitä, voiko tavaroiden alkuperäselvityksen toimittaa sopimuksen tarkoituksen saavuttamiseksi vain pöytäkirjan nro 3 edellyttämällä tavalla

4 — EYVL L 381, s. 1.

5 — Mainittakoon vain se, että pöytäkirjan 8 artiklan 2 kohdan mukaan 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja asiakirjoja ei vaadita, kun on kyseessä tavaroiden lähettäminen yksityishenkilöltä toiselle tai kun tavarat sisältyvät matkustajien henkilökohtaisiin matkatavaroihin, jos näiden tavaroiden arvo ei ylitä tiettyjä summia.

6 — Tämä seuraa implisiittisesti pöytäkirjan nro 3 liitteenä olevien huomautusten nrossa 9.

vai voidaanko poikkeuksellisesti myös muita todistelukeinoja ottaa huomioon.

10. Ennen kysymyksen selvittämistä on palautettava mieliin se, että kansallisella tuomioistuimella on kaksi olettamusta, joihin siis myös yhteisön tuomioistuimen on perustettava päätöksensä. Ensinnäkin kansallinen tuomioistuin ilmoittaa pitävänsä totena kantajan väitettä siitä, että kyseessä olevat tuotteet ovat peräisin yhteisöstä. Toiseksi ennakkoratkaisukysymyksessä oletetaan, että sopimuksen 23 artiklan 1 kohdan vastainen yritysten välinen järjestely [7] estää pöytäkirjan vaatimien alkuperäselvitysten toimittamisen. Ainoastaan kansallinen tuomioistuin voi päättää sen, vastaavatko nämä olettamukset todellisuutta.

11. Ennakkoratkaisua pyytävässä päätöksessään kansallinen tuomioistuin toteaa, että Itävallan tulliviranomaisten kieltäytyminen toimittamasta vaadittuja alkuperäselvityksiä tai yhteistyöstä niiden toimittamiseksi rikkoo sopimuksen 13 artiklaa. Tämän EY:n perustamissopimuksen 30 artiklaan verrattavan määräyksen mukaan yhteisön ja Itävallan välisessä kaupassa ei toteuteta mitään uutta tuonnin määrällistä rajoitusta tai vaikutukseltaan vastaavaa toimenpidettä; olemassa olevat tuonnin määrälliset rajoitukset tai vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet on poistettava. Tässä ei ole syytä selvittää sitä, onko tämä kansallisen tuomioistuimen olettamus tosi [8] toisin kuin Bonapharman edustaja totesi tuomioistuimen suullisessa käsittelyssä, koska tämä seikka ei ole ennakkoratkaisukysymyksen aiheena.

12. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, sopimuksen ja pöytäkirjan määräysten perusteella vain yhteisöstä tai Itävallasta peräisin olevat tavarat voivat hyötyä sopimuksen suomasta etuuskohtelusta, ja EUR 1 -tavaratodistus on osoitus tällaisesta alkuperästä. [9] Tästä seuraa se, että itse asiassa tavaran alkuperä voidaan osoittaa vain esittämällä pöytäkirjan edellyttämät selvitykset eli tavaroiden liikkumista osoittava EUR 1 -tavaratodistus tai pöytäkirjan 8 artiklassa mainitut muut asiakirjat. Mikäli hyväksyttäisiin se, että muita todistuskeinoja voitaisiin esittää selvitykseksi alkuperästä, vahingoitettaisiin sopimuksen soveltamisen yhtenäisyyttä ja turvallisuutta. Komission mainitsemat yhteisöjen tuomioistuimen tuomiot, jotka liittyvät alkuperäselvitykseen *yhteisön*

7 — Ennakkoratkaisua pyytävästä päätöksestä ilmenee, että Finanzgericht Düsseldorfin mielestä yritys M:n tavarantoimittajien asenne ei ole ainoastaan sopimuksen 23 artiklan 1 kohdan ii alakohdan tarkoittamaa määräävän aseman väärinkäyttöä, vaan myös sopimuksen EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaan nojautuvan 23 artiklan 1 kohdan i alakohtaa rikkova yhdenmukaistettu menettelytapa.

8 — Katso tästä asiasta esimerkiksi Thomas Eilmansberger:"Zur Auslegung des Integrations-Durchführungsgesetzes", WBl (*Wirtschaftsrechtliche Blätter*) 1990, s. 367, erityisesti sivulta 369 eteenpäin.

9 — Asia C-12/92, Huygen ym. (tuomio 7.12.1993, Kok. 1993, s. I-6381, 16 kohta).

sisäisessä kaupassa, perustuvat vastaaviin päätelmiin. [10]

13. Lisäksi on palautettava mieliin se, että tavaroiden alkuperän määräytyminen perustuu pöytäkirjan säädösten mukaisesti kyseessä olevien valtioiden tulliviranomaisten toimivaltojen jakoon siten, että vientivaltion viranomaisten on selvitettävä alkuperä, kun taas järjestelmän toiminnan valvonta turvataan kyseisten tullihallintojen yhteistyöllä. [11] Tämä järjestelmä "saa oikeutuksensa siitä, että vientivaltion viranomaisilla on parempi mahdollisuus tarkistaa suoraan ne tosiseikat, jotka määräävät alkuperän, ja lisäksi se mahdollistaa varmat ja yhdenmukaiset tulokset koskien tavaroiden alkuperän tunnistamista, joten kaupan vinoutuminen ja kaupan kilpailun häiriintyminen voidaan välttää". [12] Tämä toimivaltojen jako häiriintyisi, jos tuontivaltion tulliviranomaiset voisivat itse vahvistaa tavaroiden alkuperän.

14. Komissio toteaa vielä sen, että sopimuksen 23 artikla ei ole välittömästi sovellettavissa toisin kuin perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohta ja 86 artikla. Sopimuksen 23 artiklan 2 kohdassa todellakin määrätään, että sopimuksen osapuoli (siis yhteisö tai Itävalta), joka katsoo jonkun menettelyn olevan vastoin tätä artiklaa, voi "ryhtyä tarvittaviin toimiin 27 artiklassa säädetyillä edellytyksillä ja sen mukaisesti menetellen". Kumpikin sopimuksen osapuoli voi saattaa kysymyksen sekakomitean (jossa yhteisö ja Itävalta ovat edustettuina) ratkaistavaksi 27 artiklan 3 kohdan nojalla. Jos kilpailusäädösten rikkominen ei lopu tai jos komiteassa ei löydetä sopua asiassa, sopimuspuoli voi ryhtyä tarpeellisiksi katsomiinsa turvaamistoimiin. Tässä määräyksessä siis edellytetään, että sopimuksen osapuolet (yhteisö tai Itävalta) puuttuvat asiaan ja lopettavat rikkomukset, mutta niiden ei näytä olevan pakko näin menetellä — ainakaan määräyksen sanamuodon mukaan. Tämän määräyksen perusteella ei vaikuta olevan mahdollista se, että taloudellinen toimija voisi suoraan tuomioistuimessa vedota sopimuksen 23 artiklan rikkomiseen (toisin kuin Bonapharman edustaja väitti istunnossa).

Kuitenkin on korostettava sitä, että tässä ei ole kyseessä sopimuksen 23 artiklan *soveltaminen*. Kansallinen tuomioistuin haluaa pikemminkin tietää, onko mahdollista luopua pöytäkirjassa nro 3 edellytetyistä muotovaatimuksista, *kun* sopimuksen 23 artiklaa on loukattu ja kun tämä loukkaus estää viejää saamasta vaadittuja alkuperäselvityksiä. Mutta vaikuttaa siltä, että sopimuksen 23 artiklan mahdollisen loukkaamisen huomioon ottaminen tuo esiin muita vaikeuksia.

10 — Katso asia 12/70, Craeynest (tuomio 22.10.1970, Kok. 1970, s. 905, 5 kohdasta eteenpäin), ja asia C-117/88, Trend-Moden Textilhandel (tuomio 7.3.1990, Kok. 1990, s. I-631, 20 kohta).

11 — Asia 218/83, Les Rapides Savoyards (tuomio 12.7.1984, Kok. 1984, s. 3105, 26 kohta), ja edellä mainittu (alaviite 9) tuomio asiassa Huygen ym., 24 kohta. Ensin mainittu tuomio koskee Sveitsin ja yhteisön välistä vapaakauppasopimusta ja sen liitteenä olevaa pöytäkirjaa, jonka määräykset vastaavat sisällöltään tässä tapauksessa tutkittavina olevia määräyksiä.

12 — Edellä mainittu (alaviite 11) tuomio asiassa Les Rapides Savoyards ym., 26 kohta.

Siinä tilanteessa itse asiassa tuontivaltion tulliviranomaiset ja viime kädessä niitä valvovat tuomioistuimet (eli tässä Finanzgericht tai vastaavat tuomioistuimet) päättävät siitä, onko tällainen loukkaaminen tapahtunut. On selvää, että tämän tehtävän täyttäminen aiheuttaa kyseisille viranomaisille huomattavia ongelmia. Vaikka ennakkoratkaisukysymys on muotoiltu lähtien siitä olettamuksesta, että sopimuksen 23 artiklaa on rikottu, nämä vaikeudet on tässä otettava huomioon, koska yhteisöjen tuomioistuimen päätös tässä asiassa on merkityksellinen myös tulevaisuudessa esiin tulevissa vastaavissa riitakysymyksissä.

15. Niinpä on hyviä syitä vastata ennakkoratkaisukysymykseen kielteisesti ja pitäytyä pöytäkirjan nro 3 määräyksissä, kuten Belgian kuningaskunta ja komissio suosittavat. Komission mielestä mahdollinen tiukkuus tulee hyväksyä tärkeämpien etujen takia ja tilannetta voidaan korjata vain muilla keinoilla, mikä on puolustettavissa oleva ajatus. Tarkan pohdinnan jälkeen olen kuitenkin päätynyt siihen, että tämä ratkaisu ei ole tyydyttävä. Tukeudun tässä pääasiallisesti kahteen väitteeseen: ensinnäkin yhteisöjen tuomioistuimen uusi oikeuskäytäntö osoittaa, että pöytäkirjan nro 3 määräyksistä voidaan poiketa, jos olosuhteet ovat poikkeukselliset. Toiseksi kielteinen vastaus ennakkoratkaisukysymykseen haittaisi merkittävästi tavaroiden vapaan liikkuvuuden periaatetta, joka on sopimuksen perusta.

16. Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio asiassa Huygen [13] osoittaa, että pöytäkirjan nro 3 muotopakko ei ole ehdoton. Tämä tuomio koski erään koneen vientiä Itävallasta Belgiaan. Kone oli valmistettu Saksassa ja viety Itävaltaan vuonna 1970 eli siis ennen sopimuksen voimaantuloa. Itävallan tulliviranomaiset olivat antaneet tavaroiden liikkumista koskevan EUR 1 -tavaratodistuksen koneen Belgiaan viemistä varten. Kuitenkin heidän oli Belgian tulliviranomaisten sitä tiedustellessa myönnettävä, että heillä ei ollut vaadittavaa selvitystä tavaran saksalaisesta alkuperästä ja että EUR 1 -tavaratodistusta ei siis voitu pitää voimassa. Yhteisöjen tuomioistuin vahvisti tuomiossaan sen, että näissä olosuhteissa todistus tavaroiden liikkumisesta oli annettu virheellisesti. [14]

Kuitenkin yhteisöjen tuomioistuin korostaa tapauksen olosuhteiden erityisyyttä. Ensinnäkin kansallisen tuomioistuimen antamien tietojen mukaan oli olemassa asiakirja (lasku), joka osoitti koneen olevan peräisin yhteisöstä. Toiseksi kyseisille osapuolille oli ollut mahdotonta antaa pöytäkirjan nro 3 edellyttämiä alkuperäselvityksiä vaaditussa muodossa, koska tavara oli tuotu Itävaltaan

13 — Edellä mainittu (alaviite 9).

14 — Edellä mainittu (alaviite 9), 17 kohta.

sellaisena ajankohtana, jolloin EUR 1 -tavaratodistuksia ei vielä voitu antaa. [15] Vientivaltion tulliviranomaiset eivät siis voineet tarkistaa jälkikäteen EUR 1 -tavaratodistuksen oikeellisuutta, kuten pöytäkirja edellyttää. Näissä olosuhteissa tuontivaltion tulliviranomaisten oli sallittua jälkikäteen pyrkiä tarkastamaan asia — EUR 1 -tavaratodistuksen aitous ja oikeellisuus — ottamalla huomioon muita todistuskeinoja. [16]

17. Komissio on tosin oikeassa todetessaan, että tuon tuomion ja tämän tapauksen perustana olevat tosiseikat eivät ole samanlaiset. Tärkein ero on varmasti siinä, että asiassa Huygen edellytettyä alkuperäselvitystä ei voitu esittää, koska sopimus ei ollut vielä astunut voimaan (eikä sitä oltu vielä edes tehty) Itävaltaan tuonnin ajankohtana. Tässä voi puhua *objektiivisesta mahdottomuudesta.* Kun näyttää siltä, että sopimuksen osapuolet eivät olleet ajatelleet tällaista mahdollisuutta, pöytäkirjassa oli tältä osin aukko, jonka yhteisöjen tuomioistuin saattoi täyttää tuomiollaan.

Tässä tapauksessa oli epäilyksettä mahdollista antaa vaaditut alkuperäselvitykset, koska yritys M:n tavarantoimittajilla oli tarpeelliset asiakirjat. Mutta ennakkoratkaisua pyytävässä päätöksessä lähdetään siitä olettamuksesta, että alkuperäselvityksen antaminen on kuitenkin *estetty*, kun nämä tavarantoimittajat olivat kieltäytyneet antamasta yritys M:lle tarpeellisia asiakirjoja tai tietoja. [17] Jos asia on näin, kyseessä on *subjektiivinen mahdottomuus.*

18. Olen kuitenkin sitä mieltä, että näitä kahta tilannetta on käsiteltävä samalla tavalla. Asiassa Huygen asianosaisten ei voitu katsoa olevan vastuussa siitä, että he eivät voineet esittää vaadittuja alkuperäselvityksiä, ja samoin tässä tapauksessa riittävien selvitysten puuttumisesta ei voi syyttää yritys M:ää tai Bonapharmaa. Sillä seikalla, että asiassa Huygen oli kyseessä rikosprosessi, kun taas tässä on kyseessä vain vero-oikeudellinen riita-asia, ei ole mielestäni merkitystä. Komission edustajan suullisessa käsittelyssä esittämä kanta, jonka mukaan yhteisöjen tuomioistuin olisi asiassa Huygen ottanut huomioon olennaisesti kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olleen asian erityisluonteen, ei saa tukea itse tuomiosta.

19. Mielestäni tämä asia vastaa tapauksia, joissa on kyseessä ylivoimainen este. Asiassa Huygen yhteisöjen tuomioistuinta pyydettiin lausumaan siitä, voiko maahantuoja vedota ylivoimaiseen esteeseen, kun vientivaltion tulliviranomaiset eivät voi vahvistaa tavaran alkuperää jälkeenpäin tehdyllä tarkastuksella. Yhteisöjen tuomioistuin tosin viittasi ensin

15 — Edellä mainittu (alaviite 9), 21 kohta.
16 — Edellä mainittu (alaviite 9), 27 kohta.

17 — Korostan vielä kerran sitä, että tässä ei tule tutkia, pitääkö tämä paikkansa.

tuomioonsa asiassa Valsabbia, jossa se oli todennut, että kyseessä olevan tapahtuman on "tehtävä objektiivisesti mahdottomaksi" asianosaisille heidän velvollisuuksiensa kunnioittaminen. [18] Mutta se lisäsi heti, että käsitteellä ylivoimainen este tarkoitetaan epätavallista ja ennakoimatonta tapahtumaa, johon kyseinen taloudellinen toimija ei ole voinut vaikuttaa ja jonka seurauksia ei olisi voitu välttää kaikista varotoimista huolimatta. [19] Kuten olen todennut toisessa yhteydessä, käsitettä ylivoimainen este ei ole rajoitettu objektiivisen mahdottomuuden tilanteisiin. [20]

20. Tämä vertailu osoittaa sen, että subjektiivisesta *mahdottomuudesta* voidaan puhua vain silloin, kun kyseinen taloudellinen toimija on ryhtynyt kaikkiin *tarpeellisiin* ja *järkevästi vaadittavissa oleviin* toimiin täyttääkseen velvollisuutensa. Tämä seikka on otettava huomioon muotoiltaessa vastausta ennakkoratkaisukysymykseen.

Oli epäilyksettä tarpeellista ja kohtuullista vaatia yritys M:ltä, että se yrittää saada tarpeelliset asiakirjat tavarantoimittajiltaan ja yrittää tarpeen vaatiessa saada tapauksen erityispiirteet huomioon ottaen Itävallan tulliviranomaiset antamaan alkuperän toteavat asiakirjat esittämällä muuta selvitystä. Kansallisen tuomioistuimen on arvioitava se, onko yritys M. (tai Bonapharma) täyttänyt tämän velvollisuuden. Ennakkoratkaisupyynnön esittävästä päätöksestä käy kuitenkin ilmi se, että kansallinen tuomioistuin tuntuu olevan sitä mieltä, että asianosaiset ovat tehneet voitavansa antaakseen vaaditut alkuperäselvitykset siinä onnistumatta. Kansallinen tuomioistuin viittaa siviilituomioistuimessa vireillä olleeseen asiaan yritys M:n yhtä tavarantoimittajaa vastaan; asia päättyi Itävallan Oberster Gerichtshofin ylimpänä oikeusasteena antamaan hylkäävään tuomioon. [21] Tästä tuomiosta käy ilmi, että myös toinen Itävallan hallintotuomioistuimissa Itävallan tulliviranomaisia vastaan vireillä ollut kanne on hylätty. [22] Myöskään Itävallan asianomaiset hallintoviranomaiset eivät kaiken todennäköisyyden mukaan ole tähän mennessä puuttuneet tähän asiaan, vaikka viejä olisi pyytänyt heiltä apua.

21. Ennakkoratkaisukysymyksessä todetaan myös, että vientivaltion tullihallinto "velvoit-

18 — Yhdistetyt asiat 154/78, 205/78, 206/78, 226/78, 227/78, 228/78, 263/78 ja 264/78, kuten myös 39/79, 31/79, 83/79 ja 85/79, Valsabbia v. komissio, (tuomio 18.3.1980, Kok. 1980, s. 907, 140 kohta, johon viitataan edellä mainitussa tuomiossa Huygen [alaviite 9], 31 kohta).

19 — Edellä mainittu (alaviite 9), 31 kohta.

20 — Katso ratkaisuehdotukseni asiassa C-50/92, Molkerei-Zentrale Süd (Kok. 1993, s. I-1044, erityisesti 18 kohta, ja tuomio 18.3.1993, Kok. 1993, s. I-1035, erityisesti 16 kohta).

21 — Tuomio 15.12.1992, painettuna WBI 1993, s. 264; katso aiheesta Thomas Eilmansberger: *Parallelhandel und Ursprungsnachweise*, WBI 1993, s. 237.

22 — Verwaltungsgerichtshofin tuomio 18.1.1990. Tätä tuomiota ei ilmeisesti ole julkaistu. Katso kuitenkin samasta kysymyksestä Verwaltungsgerichtshofin tuomio 14.12.1989, WBI 1990, s. 373.

taa yksinomaan viejän todistamaan oikeuden etuuskohteluun". Minun mielestäni tämä seikka on yhdentekevä. EUR 1 -tavaratodistus annetaan vain kirjallisesta pyynnöstä (pöytäkirjan nro 3 10 artiklan 1 kohta). Pöytäkirjan 15 artiklan 1 kohdan mukaan viejä esittää pyynnössään "kaikki tarkoituksenmukaiset selvitykset", jotta todistus voidaan antaa. Samalla hän sitoutuu "esittämään toimivaltaisten viranomaisten pyynnöstä kaikki lisäselvitykset, joita nämä pitävät tarpeellisina, jotta voidaan luotettavasti päätellä etuuskohtelun piiriin pääsevien tavaroiden alkuperä". [23] Mielestäni siis Itävallan viranomaiset voivat aivan hyvin tyytyä vaatimaan yritys M:ää toimittamaan vaaditut tiedot ilman, että he ryhtyvät itse tekemään selvityksiä. Se, että Itävallan tulliviranomaiset ovat näin ajatelleet, osoittaa kuitenkin vielä kerran sen, että tässä tapauksessa yritys M:n oli mahdotonta toimittaa pöytäkirjan nro 3 säädösten vaatimia alkuperäselvityksiä.

22. Näissä olosuhteissa on ymmärrettävää, että kansallinen tuomioistuin puhuu yritys M:n ja kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian kantajan näytön esittämistä koskevasta hätätilasta. Jos näissä olosuhteissa vaaditaan pöytäkirjan nro 3 säädösten tiukkaa soveltamista, se merkitsisi sitä, että tavaroiden (alkuperältään yhteisöstä) vienti Itävallasta yhteisöön voisi häiriintyä joidenkin yritysten menettelyn takia. Tämä lopputulos olisi vaikeasti sovitettavissa yhteen vapaakauppasopimuksen perustavan tavoitteen kanssa, joka on poistaa kaupan esteet ja siten varmistaa tavaroiden vapaan liikkuvuuden. Yrityksille annettaisiin myös mahdollisuus pystyttää kaupalle esteitä, jotka sopimuspuolet halusivat poistaa.

Kuten olen todennut, tässä tapauksessa on kyse jälleentuonnista eli sellaisten tavaroiden tuonnista, jotka oli ensin viety Itävaltaan. Mutta kuten tuomiosta asiassa Huygen ilmenee implisiittisesti, sopimuksen etuja täytyy soveltaa yhtä lailla näihin tavaroihin. Tällaiset jälleentuonnit ovat myös aivan laillista toimintaa. Jos taloudellinen toimija saa voittoa Itävallan ja yhteisön jäsenvaltion hintojen eroavaisuuden takia, hän ainoastaan näin käyttää sopimuksen suomia mahdollisuuksia.

23. Ei myöskään näytä olevan syytä pelätä, että suosittelemani kaltainen päätös voisi aiheuttaa vakavia seurauksia mitä tulee tavaroiden alkuperän määrittelyn toimivuuteen pöytäkirjan nro 3 mukaisesti. Tämä tapaus koskee — kuten tuomio asiassa Huygen — yksinomaan *jälleentuontia* eli yhteisöstä peräisin olevien tuotteiden tuontia yhtei-

23 — 15 artiklan 3 kohdan mukaan tämä pätee *vastaavasti* myös 8 artiklan 1 kohdan a ja b alakohtien tarkoittamiin ilmoituksiin.

söön, kun ne oli ensiksi viety Itävaltaan. Tämän tapauksen olosuhteet vaikuttavat lisäksi niin epätavallisilta, että on tuskin luultavaa näin poikkeuksellisessa tapauksessa annettavan päätöksen, joka antaa kohtuudelle etusijan ennen oikeusturvaa, tuovan paljoa haittaa alalle. Lisäksi haluan vielä kerran toistaa sen, että tuomio asiassa Huygen osoitti jo tällaisen poikkeamisen sovellettavien oikeussäännösten muodollisesta tiukkuudesta olevan hyväksyttävää poikkeuksellisissa tilanteissa.

24. Yhteisöjen tuomioistuimen suullisessa käsittelyssä komission edustaja viittasi tuomioon asiassa *Anastasiou.* [24] Tässä tapauksessa oli kyse muun muassa siitä, voidaanko hyväksyä ainoastaan Kyproksen tasavallan antamat tavaroiden liikkumista koskevat EUR 1 -tavaratodistukset tavaroita Kyprokselle tuotaessa, vai voivatko jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset hyväksyä yhtä lailla muita asiakirjoja. Tässä tapauksessa oli kyse ns. Pohjois-Kyproksen turkkilaisen tasavallan viranomaisten antamista asiakirjoista. Yhteisöjen tuomioistuin lausui, että ainoastaan yhteisön ja Kyproksen välisessä assosiointisopimuksessa nimenomaisesti edellytettyjä todistuskeinoja voitiin käyttää. Se lisäsi, että muuta todistuskeinoa ei voi alkaa käyttää yksipuolisesti, vaan "yhteisön ja Kyproksen tasavallan täytyy siitä keskustella ja päättää assosiointisopimuksella luoduissa toimielimissä, ja sitten molempien sopimuspuolien on sitä käytettävä yhtenäisesti". [25]

25. Tämä tuomio ei kuitenkaan ole vastoin tukemaani ajatusta. Asian Anastasiou perustava kysymys oli se, mitkä viranomaiset Kyproksella olivat toimivaltaisia antamaan tavaroiden liikkumista koskevia todistuksia *Kyproksella valmistettujen tavaroiden* yhteisöön vientiä varten. Tässä tapauksessa on sitä vastoin kyse *jälleentuonnista* yhteisöön; siispä tässä ovat kyseessä ainoastaan *yhteisöstä peräisin olevat tavarat.* Sitä paitsi mielestäni on merkittävää, että tuomio asiassa Anastasiou yhteisöjen tuomioistuin siteerasi useaan otteeseen tuomiotaan asiassa Huygen siihen yhtyen.

C — Ratkaisuehdotus

26. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa seuraavasti Finanzgericht Düsseldorfin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen:

24 — Asia C-432/92, Anastasiou (tuomio 5.7.1994, Kok. 1994, s. I-3087).

25 — Edellä mainittu tuomio (alaviite 24), 46 kohta.

"Kun on kyse Itävallasta tapahtuvasta tuonnista, joka on itse asiassa jälleentuontia yhteisöstä, Euroopan talousyhteisön ja Itävallan tasavallan välisen sopimuksen pöytäkirjan nro 3 II osastossa tarkoitettujen alkuperäselvitysten esittämisestä voi poikkeuksellisesti luopua, jos sopimuksen 23 artiklan 1 kohdan tarkoittama sopimus estää näiden selvitysten antamisen ja jos viejä on ryhtynyt kaikkiin tarpeellisiin ja kohtuullisesti vaadittavissa oleviin toimiin hankkiakseen nämä alkuperäselvitykset."